

Vantaan kaupungin osallistuminen kahteen green deal -sopimukseen

VD/3040/00.04.00/2020

RV/TE/EV/JV/HY-L

Hankintojen green deal yleisesti

Hankintojen green deal on Suomessa uusi malli, jota pilotoidaan nyt ensimmäistä kertaa. Vantaan kaupunki on mukana valmistelemassa kahta green dealia yhdessä ministeriöiden, Motivan ja green dealeihin osallistuvien muiden kuntien kanssa. Green deal on vapaaehtoinen, hankintoihin kohdistettu sopimusmalli, jonka hankintayksikkö solmii valtion osapuolen, esimerkiksi ministeriön kanssa. Näissä green dealeissa, joissa Vantaa on mukana, ministeriöt ovat ympäristöministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö. Hankintayksikkö on kunta. Green deal -sopimuksessa asetetaan hankinnalle kunnianhimoisia ja konkreettisia kestävästä kehitystä ja innovaatioita tukevia tavoitteita. Tavoitteet ja niiden taso tarkennetaan sopimuskohtaisesti. Green deal -sopimus tukee hankintayksiköiden omia strategisia päämääriä ja niiden saavuttamista, esimerkiksi vähähiilisyys- tai bio- ja kiertotaloustavoitteita. Osallistumalla green dealiin hankintayksiköt saavat tukea hankinnan valmisteluun ja toteuttamiseen valtion osaamiskeskus KEINolta (Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen verkostomainen osaamiskeskus).

Nämä green deal -sopimukset allekirjoitetaan kaupunginjohtajien ja ministerin kesken. Kaupunki tekee lisäksi sitoumuksen kahden kuukauden kuluessa allekirjoituksesta sitoumus2050.fi -sivustolla ja määrittelee siihen toimenpiteet, joilla sopimuksen tavoitteisiin päästään. Näille määritellään myös mittarit. Kaupunki toteuttaa toimenpiteitä yhteistyössä muiden sopimukseen liittyneiden kaupunkien ja muiden hankintayksiköiden kanssa. Tukea työn tekemiseen hankintayksikkö saa KEINO-osaamiskeskuksesta. Sopimuksen tehneet tahot raportoivat tekemistään toimenpiteistä ja saavutetuista tuloksista kalenterivuositain sitoumus2050.fi-sivustolla.

Päästöttömät työmaat -green deal

Työkoneiden päästöt muodostavat merkittävän osan kaupunkien ja kuntien ilmastopäästöistä ja terveydelle vaarallisista hiukkas- sekä typenoksidipäästöistä. Green dealilla halutaan vauhdittaa päästöjen vähentämistä erilaisilla työmailla. Päästöjä voidaan vähentää useilla eri tavoilla: työmaiden lämmityksessä fossiilisia polttoaineita käyttäviä rakennuslämmittimiä voidaan korvata kaukolämmöllä tai uusiutuvin energianlähtein tuotetulla sähköllä ja käytettäväksi työkoneiksi voidaan hankkia vähäpäästöisempiä ratkaisuja. Vantaa on Helsingin, Espoon ja Turun kanssa mukana Hiilineutraalit ja resurssiviisaat yritysalueet -hankkeessa (HNRy -hanke), jossa keskitytään muun muassa työmaiden ja sataman yritysten ja raskaan liikenteen päästöjen vähentämiseen. Hankkeessa muun muassa luodaan päästötön työmaa -konsepti, järjestetään markkinavuoropuheluja ja pilotoidaan tapoja työmaalla syntyvien päästöjen vähentämiseksi. Hanke on EAKR-rahoitteinen ja käynnissä välillä toukokuu 2019 - helmikuu 2021. Nämä samat hankekaupungit osallistuvat myös tämän green dealin valmisteluun.

Päästöttömät työmaat green dealin tavoitteena on vähentää erilaisilla työmailla syntyviä hiilidioksidipäästöjä ja terveydelle haitallisia päästöjä julkisten hankintojen avulla. Green dealin allekirjoittaneet kaupungit luovat etenemispolun eli konseptin päästöttömiin työmaihin, lisäävät vähäpäästöisten työkoneiden osuutta omassa kalustossa ja urakoissa, ottavat käyttöön uusia toimintamalleja ja työkaluja niin työmailla kuin hankintaprosesseissa sekä keskittyvät organisaatioiden ja urakoitsijoiden osaamisen kehittämiseen. Sopimukseen on kirjattu välitavoitteita vuosille 2021, 2022,

2025 ja sopimus päättyy vuoden 2030 loppuun. Täten se on yhtenevä kaupungin strategisen hiilineutraalisuustavoitteen kanssa. Välitavoitevuosina tarkastellaan sopimusta ja siihen voidaan tehdä päivityksiä.

Tavoitteena on saada sopimus valmiiksi kesään 2020 mennessä, jolloin käytännön toimet alkavat vuoden 2020 puolella ja sopimuskausi jatkuu 2030 asti. Green dealiin voivat tulla mukaan myöhemmin kaikki kaupungit ja muut hankintayksiköt, jotka ovat valmiita sitoutumaan sopimuksen sitoviin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin.

Haitallisten aineiden vähentäminen päiväkotiympäristön hankinnoissa -green deal

Tieto kemikaalien vaikutuksista ihmisten terveyteen lisääntyy koko ajan. EU:ssa onkin valmisteilla myrkyttömän ympäristön strategia. Myös Suomessa on kansallinen vaarallisia kemikaaleja koskeva ohjelma, jossa haitattomat julkiset hankinnat ovat yhtenä toimenpiteenä. Lainsäädäntö ei yksin riitä suojelemaan ihmisten terveyttä ja ympäristöä kemikaalien haitoilta, koska haitallisten aineiden kieltäminen lainsäädännöllä on hidasta ja vaatii erityisen vahvaa näyttöä terveyshaitoista. Lisäksi markkinoille tulee jatkuvasti uusia kemikaaleja, eikä kemikaalien yhteisvaikutuksista tiedetä tarpeeksi. Lapset on tunnistettu ryhmäksi, jotka ovat erityisen herkkiä haitallisten kemikaalien vaikutuksille. Kemikaaleihin liittyvien vaatimusten asettaminen etenkin päiväkoteihin tehtävissä hankinnoissa on tunnistettu merkittäväksi keinoksi vähentää kemikaaleihin liittyviä riskejä lasten terveydelle.

Tässä esiteltävän green deal-sopimuksen tavoitteena on julkisten hankintojen kautta vähentää haitallisia kemikaaleja päiväkotiympäristössä, sekä lisätä ympäristömerkittyjen tuotteiden ja palveluiden hankintaa ja siten vähentää lasten kokonaiskemikaalialtistumista.

Green deal -sopimus tulee voimaan, kun se on allekirjoitettu ja on voimassa vuoden 2025 loppuun asti. Sopimuksen ensimmäinen määrällisiä tavoitteita koskeva vuosi on 2020. Kaupungin sisällä on tarkoitus tunnistaa normaalin aikataulun mukaisesti tehtäviä hankintoja, joissa sopimuksen tavoitteita toteutetaan: 2 tuoteryhmää/hankintaa ajanjaksolle 2020–2021 sekä 2–3 tuoteryhmää/hankintaa ajanjaksolle 2022–2025. Vantaalla on green dealin toimeenpanosuunnitelmaa laadittaessa priorisoitu seuraavia tuotealueita: puhtauspalvelut, tekstiili- ja pesulapalvelut, kalusteet, toimintavälineet, virikemateriaali ja lastentarvikkeet, astiat ja aterimet sekä varhaiskasvatus kokonaispalveluna.

Sopimusneuvottelut ovat käynnissä mukana olevien kaupunkien (Vantaa, Tampere, Oulu) ja ympäristöministeriön kanssa. Tavoitteena saada sopimus valmiiksi kesään 2020 mennessä, jolloin käytännön toimet alkavat vuoden 2020 puolella ja jatkuvat vuoteen 2025 asti. Green dealiin voivat tulla mukaan kaikki hankintayksiköt (kunnat), jotka ovat valmiita sitoutumaan sopimuksen sitoviin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin.

Kaupunginhallitus 6.4.2020 § 11

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään osallistua sekä päästöttömät työmaat että haitallisten aineiden vähentäminen päiväkotiympäristön hankinnoissa -green deal-sopimukseen.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:

Sopimusluonnokset

- Päästöttömät työmaat - Kestävien hankintojen green deal -sopimus
- Haitallisten aineiden vähentäminen päiväkotiympäristön hankinnoissa - Kestävien hankintojen green deal -sopimus

Täytäntöönpano: ympäristökeskus ja hankinta -palveluyksiköt

Muutoksenhakuohje: 1. Oikaisuvaatimus

Lisätiedot:

ympäristöpäällikkö Jari Viinanen, [etunimi.sukunimi\(at\)vantaa.fi](mailto:etunimi.sukunimi(at)vantaa.fi)

vastuullisuuskonsultti Eveliina Varis, [etunimi.sukunimi\(at\)vantaa.fi](mailto:etunimi.sukunimi(at)vantaa.fi)